

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jana Dvořáka v právní věci žalobce: **S. B.**, zast. JUDr. Františkem Severinem, advokátem, se sídlem Brno, Elišky Machové 41, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 9. 1. 2006, č. j. 34 Cad 87/2004 – 152,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 9. 1. 2006, č. j. 34 Cad 87/2004 – 152, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) ze dne 16. 3. 1999 č. x byla žalobci zamítnuta žádost o starobní důchod z důvodu nesplnění podmínek ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), a to s odůvodněním, že mu nárok na starobní důchod nevznikl, protože nezískal potřebných 25 roků doby pojištění, ale podle dokladu pouze 14 roků a 4 dny s tím, že dobu činnosti od 1968 do roku 1979 nelze podle předložených prohlášení zhodnotit.

Žalobce podal proti citovanému rozhodnutí opravný prostředek (dále jen „žaloba“), kterým se domáhal jeho přezkoumání s následujícími důvody. Povinnost platit pojistné na jeho důchodové zabezpečení nesl P., který plnil funkci zaměstnavatele a umělci činní v zahraničí nebyli již povinni platit pojistné příslušným orgánům sociálního zabezpečení, ale úhrada pojistného v tomto případě byla povinností této organizace. Důkaz o úhradě pojistného na důchodovém zabezpečení nemůže nyní P. prokázat, přičemž žalobce se domáhal zhodnocení doby od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979, kdy byl činný jako umělec pod uvedenou organizací a v případě započtení doby pak splňoval všechny podmínky pro přiznání starobního důchodu.

O žalobě rozhodoval Krajský soud v Brně již jednou, a to rozsudkem ze dne 11. 11. 2002, č. j. 34 Ca 76/2001 – 41, kterým rozhodnutí žalované potvrdil, když dospěl k závěru, že žalovaná žalobci správně zhodnotila veškerou dobu pojištění v trvání 14 roků a 4 dnů, a proto žalobce nesplnil podmínky pro přiznání starobního důchodu v souladu s ust. § 29 zákona o důchodovém zabezpečení. Citovaný rozsudek odůvodnil krajský soud následujícím způsobem. Žalobce se domáhal, aby mu byla zhodnocena doba od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979 jako doba pojištění pro účel získání potřebných roků pojištění, když dle svého tvrzení v tomto období byl činný jako umělec pod agenturou P.. K této době měl však soud k dispozici pouze dílčí smlouvy z února 1971 a z listopadu 1980, dle kterých žalobce zastával místo hráče prvních houslí u orchestru v M. ve Švédsku. Dále z dopisu ředitele tohoto orchestru vyplynulo, že agentura P. vysílala žalobce jako experta, dalším podkladem byl dopis náměstka ústředního ředitele této agentury z 29. 11. 1974, podle něhož byl žalobce vyslán uvedenou agenturou a konečně potvrzení Č. r. v B. z 30. 7. 1970 o tom, že žalobce byl jeho zaměstnancem od 1. 4. 1958 do 31. 12. 1968. Žalobce však nepředložil vyjádření příslušné vrcholné ideové organizace obsahující údaje o začátku soustavného výkonu činnosti umělce a o tom, kdy povinné zabezpečení umělce vzniklo a kdy zaniklo, což vyžadovalo ustanovení § 60 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení (dále jen „vyhláška č. 102/1964 Sb.“), přičemž obdobně uvedenou právní úpravu obsahovalo ustanovení § 74 odst. 1 vyhlášky č. 128/1975 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení (dále jen „vyhláška č. 128/1975 Sb.“). Žalobce sice dokládal své působení v požadovaném období v zahraničí čestným prohlášením svých kolegů hudebníků, avšak tito nevykonávali činnosti v orchestru v M., kde žalobce působil. Proto v tomto rozsudku krajský soud dospěl k závěru, že žalovaná mu správně zhodnotila veškerou dobu pojištění a v souladu s citovaným ustanovením zákona o důchodovém pojištění zamítla jeho žádost o starobní důchod.

Proti citovanému předchozímu rozsudku krajského soudu podal žalobce včas odvolání, které po výzvě soudu k odstranění vad označil jako kasační stížnost, v níž uvedl věcné námitky proti jeho odůvodnění. Namítl, že veškerá dokumentace týkající se jeho výkonu umělecké činnosti zajišťované P. byla zničena a tato skutečnost proto nemůže být vykládána k jeho tíži. On sám měl smlouvu s touto agenturou pouze na jednu sezonu, poté se musel vrátit do ČSSR a po prokázání splnění všech povinností mu pak byla vystavena smlouva na další sezonu. K prokázání těchto skutečností, zejména výkonu činnosti umělce v uvedené sporné době označil pana O. V., protože ten s ním působil ve stejném orchestru od 1. 8. 1970. Postup žalovaného posoudil jako diskriminační, protože žalobce nemohl efektivně zajistit ani kontrolovat, aby jeho zaměstnavatel P. plnil své povinnosti, když byl v postavení jako expert působící v zahraničí. Tuto činnost tak vykonával nikoliv v rozporu s platnými právními předpisy.

Nejvyšší správní soud v Brně rozsudkem ze dne 10. 6. 2004, č. j. 5 Ads 45/2003 – 78, zmíněný rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s následujícím závazným právním názorem: V daném případě se jedná o spor o vzniku a trvání důchodového pojištění v uvedeném sporném období (od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979) a k rozhodnutí o této otázce je povolána okresní správa sociálního zabezpečení podle § 6 odst. 4 písm. a) bod 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění. Proto je nezbytné, aby o sporu, jež v rozsahu pojištěné doby vznikl, bylo rozhodnuto samostatným rozhodnutím místně příslušné okresní správy sociálního zabezpečení. V průběhu řízení o kasační stížnosti byly nalezeny dokumenty umožňující zhodnotit další doby pro účely důchodového pojištění spadající do sporného období, což nasvědčuje tomu, že při zjišťování

skutkové podstaty mohl být porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem v části týkající se povinnosti zjistit přesně a úplně skutečný stav věci podle § 32 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (dále jen „správní řád“).

Na základě uvedeného právního názoru Nejvyššího správního soudu vydala Městská správa sociálního zabezpečení v Brně podle ust. § 6 odst. 4 písm. a) bod 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění, rozhodnutí o sporu týkajícího se vzniku a trvání důchodového pojištění ve sporném období (1. 9. 1968 až 31. 8. 1979). Jedná se o rozhodnutí ze dne 27. 5. 2005, sp. zn. OSVČ/9004/0446/4489, v němž Městská správa sociálního zabezpečení v Brně rozhodla tak, že v období od 1. 1. 1972 do 31. 12. 1975 trvalo žalobci důchodové zabezpečení umělce ve smyslu ustanovení § 59 - § 60 v té době platné vyhlášky č. 102/1964 Sb., přičemž v období od 1. 1. 1976 do 1. 9. 1976 ve smyslu ustanovení § 72 - § 74 v té době platné vyhlášky č. 128/1985 Sb. a v období od 1. 9. 1968 do 31. 12. 1971 ve smyslu ustanovení § 59 - § 60 v té době platné vyhlášky č. 102/1964 Sb. a v období od 2. 9. 1976 do 31. 8. 1979 ve smyslu ustanovení § 72 - § 74 v té době platné vyhlášky č. 128/1975 Sb. účast žalobce na důchodovém zabezpečení umělců nevznikla. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, o kterém rozhodla Česká správa sociálního zabezpečení, regionální referát rozhodovací činnosti – pracoviště Brno rozhodnutím ze dne 29. 7. 2005, č. j. B5/4001/1156/05, (dále jen „ČSSZ“ a „rozhodnutí ČSSZ ze dne 29. 7. 2005“) tak, že odvolání žalobce zamítla a napadené rozhodnutí Městské správy sociálního zabezpečení v Brně potvrdila, když své rozhodnutí odůvodnila následovně. S poukazem na právní názor obsažený v citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu uvedla, že v daném případě byla předmětem sporu doba výkonu umělecké činnosti žalobce od roku 1968 do roku 1979, resp. sporované období od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979. V tomto období bylo důchodové zabezpečení umělců upraveno vyhláškami č. 102/1964 Sb. a č. 128/1975 Sb. Podle této právní úpravy byli umělci důchodově zabezpečeni, pokud vykonávali svou činnost jako povolání tvořící trvalý a hlavní zdroj příjmů, avšak v pracovním poměru, a nebyli již z jiného důvodu účastni důchodového zabezpečení. Podle § 60 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb. vzniklo povinné zabezpečení umělce dnem, kterým podle vyjádření příslušné vrcholné ideové organizace umělec začal soustavně vykonávat svou činnost a zaniklo dnem, kterým podle vyjádření této organizace uvedená činnost skončila. Přihlášky k zabezpečení a odhlášky se podle § 71 odst. 2 citované vyhlášky podávaly okresnímu národnímu výboru prostřednictvím vrcholných ideových organizací, když podle § 71 odst. 1 vrcholné ideové organizace umělců podávaly vyjádření o tom, které kulturní pracovníky lze uznat za umělce, určovaly počátek a konec činnosti umělců pro vznik a zánik zabezpečení a podávaly vyjádření o výši příjmu umělců. Obdobně podle ustanovení § 74 odst. 1 vyhlášky č. 128/1975 Sb. vzniklo povinné zabezpečení umělce dnem, který podle vyjádření organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců začal umělec soustavně vykonávat svou činnost a zaniklo dnem, kterým podle vyjádření této organizace uvedená činnost skončila. Zároveň podle § 84 odst. 2 a 3 citované vyhlášky tyto spolupůsobící organizace podávaly vyjádření o počátku a konci umělecké činnosti pro vznik a zánik zabezpečení, a dále o výši příjmu umělců. Přihlášky zabezpečení a odhlášky z něho se podávaly příslušnému národnímu výboru prostřednictvím organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců. Z uvedené právní úpravy vyvodila ČSSZ závěr, že v ní uvedený způsob provádění sociálního zabezpečení umělců předpokládal určitou součinnost samotného umělce spočívající v podání přihlášky, hlášení ročního příjmu, odvodu pojistného. Proto při absenci uvedené součinnosti nemohla příslušná ideová (spolupůsobící) organizace konat ve smyslu výše uvedené právní úpravy. Z doloženého spisového materiálu převzatého z odboru sociálních věcí bývalého Národního výboru města Brna ČSSZ zjistila, že Národnímu výboru města Brna byla

předložena přihláška žalobce k sociálnímu zabezpečení umělců potvrzená P. P. jako spolupůsobilí organizací se dnem vzniku zabezpečení 1. 1. 1974, přičemž na přihlášce je potvrzen příjem žalobce z umělecké činnosti za roky 1972 a 1973 a dále bylo v uvedeném spisovém materiálu obsaženo potvrzení P. B. o době trvání umělecké činnosti žalobce pro účely sociálního zabezpečení umělců s ověřením doby ke zprostředkování zahraničního angažmá pouze v období od 1. 1. 1972 do 1. 9. 1976. Na základě výše uvedených skutečností dospěla ČSSZ ve svém rozhodnutí o odvolání ke shodnému stanovisku s rozhodnutím prvoinstančního správního orgánu (Městská správa sociálního zabezpečení v Brně) v tom, že za období od 1. 9. 1968 do 31. 12. 1971 a od 2. 9. 1976 do 31. 8. 1979 nebylo u žalobce prokázáno splnění podmínek účasti na sociálním zabezpečení umělců ve smyslu právních předpisů platných v posuzované době. Zároveň ČSSZ v rozhodnutí o odvolání výše zmíněném žalobci sdělila, že „z Vámi předložených dokladů (svědecká prohlášení, žádost o výměnu cestovního pasu, dopis P. z 1. 9. 1969, dopis Ministerstva vnitra z 10. 7. 2003 o zpětné legalizaci pobytu) pouze prokazatelně vyplývá, že jste se po celou spornou dobu, tj. od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979 zdržoval a umělecky působil v zahraničí, nelze z nich však vyvodit splnění podmínek, na jejichž existenci právní úprava platná v posuzované době vázala vznik a trvání účasti na důchodovém zabezpečení umělců, tak aby bylo možno tuto dobu považovat za dobu započitatelnou pro účely důchodového zabezpečení ve smyslu čs. právních předpisů“.

Krajský soud rozsudkem napadeným kasační stížností žalobu proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti žalobce o starobní důchod zamítl a žádnému z účastníků řízení nepřiznal náhradu nákladů řízení. Vycházel zejména z obsahu výše uvedeného rozhodnutí ČSSZ. Uvedl, že žalovaná nezhodnotila žalobci dobu pojištění za období od 1. 9. 1968 do 31. 12. 1971 a od 2. 9. 1976 do 31. 8. 1979, když za toto období v průběhu řízení doba pojištění prokázána nebyla, jak bylo odůvodněno v rozhodnutí ČSSZ. Krajský soud se s důvody v tomto rozhodnutí uvedenými ztotožnil a odkázal na jeho odůvodnění. Navíc krajský soud provedl důkazy, ze kterých zjistil následující skutečnosti. V místopřísežném prohlášení svědka O. V. ze dne 15. 10. 2002 předloženého soudem žalobcem bylo obsaženo potvrzení, že žalobce působil pod uměleckou agenturou P. v symfonickém orchestru ve Švédsku v době od 1. 8. 1970 do 31. 8. 1979 s tím, že v celém tomto období působil i tento svědek ve stejném symfonickém orchestru. Zároveň však z osobního listu důchodového pojištění O. V. soud zjistil, že jeho doba pojištění byla zhodnocena do 31. 8. 1975. Z toho vyvodil závěr, že O. V. podle obsahu dávkového spisu byla zhodnocena doba pojištění v orchestru v M. od 4. 10. 1966 do 31. 8. 1975, avšak v uvedeném místopřísežném prohlášení jmenovaný potvrzuje činnost žalobce v orchestru v M. v období od 1. 8. 1970 do 31. 8. 1979, přičemž v období od 1. 9. 1975 do 31. 8. 1979 sám zhodnocenou dobu neměl. Dále z potvrzení P. ze dne 20. 2. 1972 vyplývá, že bylo potvrzeno působení O. V. v symfonickém orchestru v M. dle řádné smlouvy za období od 4. 10. 1966 do 31. 8. 1975. Krajský soud dospěl k závěru, že z obsahu provedených důkazů se nepodařilo prokázat, „že by tyto důkazy byly vyjádřením tak, jak vyžadují obě vyhlášky, a to vyhláška č. 102/64 Sb. a vyhláška č. 128/75 Sb.“. Tato vyjádření prokazující dobu pojištění žalobce se nenachází ani v dávkovém spisu J. D., který soud vyžádal. Požadovaný důkaz nelze v žádném případě nahradit místopřísežným prohlášením, navíc občanů, kteří se žalobcem v zahraničí nepůsobili, neboť jak sám žalobce uvedl ve své výpovědi jako účastník řízení, žádný z občanů s ním ve Švédsku nepůsobil. Krajský soud dospěl k závěru, že i přes dodatečné zohlednění doby pojištění obsažené ve zmíněném rozhodnutí, měl žalobce zhodnocenou dobu v délce 19 roků a 250 dní pojištění, což však nestačilo pro přiznání starobního důchodu podle § 29 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. To vyplývá i z dalšího rozhodnutí žalované ze dne 22.9.2005 o zamítnutí žádosti žalobce o starobní důchod. Proto hodnotil postup žalované jako správný a žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Ve včas podané kasační stížnosti žalobce (dále jen „stěžovatel“) uvedl, že ji podává z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, v platném znění (dále jen „s. ř. s.“), přičemž tyto důvody konkretizoval následujícím způsobem. Všechny potřebné záznamy o skutečnostech rozhodných pro nárok na dávky sociálního zabezpečení měl a stále má bývalý zaměstnavatel stěžovatele – P., který své povinnosti závažným způsobem porušil a žalovaná zůstala nečinná, přestože má právo vstupovat do organizací, na pracoviště a má právo ukládat organizacím při porušení povinností pokuty. Přestože je právo na sociální zabezpečení podle Listiny základních práv a svobod zaručeno všem občanů a žalovaná je oprávněna vyžadovat od státních orgánů a organizací pomoc a sdělení při provádění sociálního zabezpečení a tyto jsou povinny jí vyhovět, soud ukládal jednostranně povinnosti pouze stěžovateli, přičemž nevyhověl jeho žalobě „z čistě formálního hlediska, když tento nedoložil listinné důkazy, a to zejména vyjádření „příslušné vrcholné ideové organizace“. Touto organizací byl P., jenž z důvodu neovlivnitelných žalobcem zničil v příkrém rozporu s celou řadou obecně závazných předpisů o archivaci a skartaci archivní dokumenty týkající se mimo jiné i stěžovatele a jeho nároků uplatněných v předmětném řízení. Poukázal na skutečnost, že v předchozím řízení před krajským soudem zdůrazňoval, že není vinou na jeho straně, že nemůže prokázat svá tvrzení způsobem jaký soud rigidně požadoval a jak jej popsal v odůvodnění svého rozsudku. Jako expert od 1. 1. 1969 působící v zahraničí nemohl stěžovatel efektivně zajistit ani kontrolovat, aby jeho zaměstnavatel P. plnil své povinnosti, jenž měl podle platných právních předpisů, zejména evidovat údaje o svých zaměstnancích, dobách zaměstnání, odvádět povinné platby na důchodové zabezpečení. Navíc soud ani žalovaná nezohlednily důkaz navržený stěžovatelem – čestné prohlášení O. V., jenž je relevantním důkazním prostředkem podle správního řádu. K odbornému posouzení skutečnosti, zda stěžovatel byl účasten důchodového pojištění, měl žalovaný ustanovit znalce. Doba pojištění pak nebyla ze strany žalované a soudu zohledněna ani poté, co byl k důkazu připojen dávkový spis O. V., který se stěžovatelem působil v zahraničí ve stejném orchestru a kterému byla doba působení v zahraničí pro účely přiznání dávky sociálního zabezpečení – starobního důchodu zohledněna. Konečně namítl, že mu byla dodatečně zhodnocena ze sporného období (1. 9. 1968 – 31. 8. 1979) jako doba pojištění pouze doba od 1. 1. 1972 do 1. 9. 1976, přičemž opětovně došlo k porušení zákonnosti při rozhodování, zejména ust. § 32 správního řádu, jenž stanovuje povinnost zjistit přesně a úplně skutečný stav věci. Jak žalovaná ČSSZ (a též Městská správa sociálního zabezpečení v Brně) tak i krajský soud se neřídily závazným právním názorem a pokyny Nejvyššího správního soudu obsaženém v jeho předchozím rozsudku, když nebyly zvoleny takové právní prostředky, jimiž by byly veškeré nedostatky ve zjištění přesného a úplného skutečného stavu věci odstraněny. Závěrem navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti se žalovaná ztotožnila s právním názorem krajského soudu.

V projednávané věci Nejvyšší správní soud nebyl vázán důvody kasační stížnosti, protože zjistil, že řízení před soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 109 odst. 3 s. ř. s.).

Je nepochybné, že podle odůvodnění žalovaného rozhodnutí ze dne 16. 3. 1999 bylo důvodem pro zamítnutí žádosti žalobce o starobní důchod nesplnění zákonné podmínky stanovené v ust. § 29 zákona o důchodovém pojištění spočívající v tom, že žalobce nezáskal

potřebných 25 roků pojištění, když mu nebyla hodnocena činnost od roku 1968 do roku 1979 (konkrétně doba od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979). Žalobce naopak v žalobě (za kterou lze v souladu s ustanovením § 129 odst. 2 s. ř. s. považovat opravný prostředek podaný žalobcem proti zmíněnému rozhodnutí žalované) se domáhal, aby mu byla výše uvedená doba zhodnocena jako doba pojištění pro účely získání potřebných roků důchodového pojištění, přičemž tvrdil, že po celé toto období byl činný jako umělec pod agenturou P. (konkrétně jako hráč prvních houslí v symfonickém orchestru v M. ve Švédsku). Vznikl tak spor týkající se zhodnocení doby od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979, který byl v souladu s právním názorem vysloveným v předchozím zrušujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2004, č. j. 5 Ads 45/2003 – 78, předmětem správního řízení, ve kterém o tomto sporu podle § 6 odst. 4 písm. a) bod 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění, jako prvoinstanční správní orgán rozhodovala Městská správa sociálního zabezpečení v Brně a o odvolání proti tomuto rozhodnutí rozhodla Česká správa sociálního zabezpečení již výše zmíněným rozhodnutím ze dne 29. 7. 2005. Je nesporné, že krajský soud vycházel z těchto rozhodnutí, když dospěl ke zcela shodným skutkovým a právním závěrům v nich obsažených. O tom svědčí i skutečnost, že se krajský soud v podstatě ztotožnil s důvody uvedenými v rozhodnutí odvolacího orgánu (ČSSZ) a na odůvodnění tohoto rozhodnutí odkázal. Navíc však za účelem doplnění skutkového stavu provedl dokazování (např. dávkovým spisem O. V., který měl podle obsahu vlastního prohlášení a podle tvrzení žalobce působit v období od 1. 8. 1970 do 31. 8. 1979 v uvedeném orchestru společně s ním), které však z následujících důvodů nebylo úplné a navíc mu krajský soud přikládal jiný než skutečný jeho význam. Toto rozhodnutí, které lze hodnotit jako podkladové (přestože bylo vydáno až po žalovaném rozhodnutí, což na jeho významu podkladového rozhodnutí z hlediska zajištění práva žalobce na poskytnutí soudní ochrany nemělo žádný vliv) vycházelo z právní úpravy zákonných podmínek pro vznik a trvání důchodového pojištění umělců v uvedené sporné době (vyhláška č. 102/1964 Sb. a vyhláška č. 128/1975 Sb.). Před provedením výkladu zmíněné právní úpravy je nutné konstatovat, že na rozdíl od žalovaného rozhodnutí po vydání podkladového rozhodnutí z celkové původně sporné doby pojištění od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979 zůstala spornou pouze část této doby, a to konkrétně od 1. 9. 1968 do 31. 12. 1971 a od 2. 9. 1976 do 31. 8. 1979, protože z dodatečně předložených dokladů (zejména potvrzení P. B., a. s., ze dne 21. 5. 1999) ČSSZ zjistila, že je v nich ověřena a potvrzena doba ke zprostředkování zahraničního angažmá žalobce v období od 1. 1. 1972 do 1. 9. 1976, přičemž z tohoto závěru vycházel i krajský soud.

Podle § 59 odst. 1 vyhláška č. 102/1964 Sb. spisovatelé, hudební skladatelé, výtvarní umělci, architekti, vědeckí pracovníci, novináři, výkonní umělci a artisté, uznaní příslušnou vrcholnou ideovou organizací (dále jen „umělci“), kteří a) vykonávají svou činnost jako povolání tvořící trvalý a hlavní zdroj příjmů, avšak nikoliv v pracovním poměru, b) nejsou již z jiného důvodu účastní důchodového zabezpečení, c) nepožívají důchod starobní, invalidní ani osobní, jsou účastní zabezpečení v nemoci, zabezpečení matky a dítěte a důchodového zabezpečení jako pracovníci s odchylkami uvedenými v tomto díle vyhlášky (povinné zabezpečení). Podle § 60 odst. 1 citované vyhlášky povinné zabezpečení umělce vzniká dnem, kterým podle vyjádření příslušné vrcholné ideové organizace umělec začal soustavně vykonávat svou činnost, a zaniká dnem, kterým podle vyjádření této organizace uvedená činnost skončila; zaniká také dnem, od něhož umělec již nesplňuje některou z podmínek uvedených v § 59 odst. 1. Podle § 71 odst. 1 citované vyhlášky vrcholné ideové organizace umělců spolupůsobí při provádění zabezpečení umělců a při přípravě podkladů potřebných pro rozhodování o dávkách, zejména a) podávají vyjádření o tom, které kulturní pracovníky lze uznat za umělce, b) sledují činnost umělců a určují počátek

a konec této činnosti pro vznik a zánik zabezpečení, c) podávají vyjádření o výši příjmu umělců a o jejich hospodářském postavení v době pracovní neschopnosti. Podle odst. 2 téhož ustanovení, přihlášky k zabezpečení a odhlášky z něho se podávají okresnímu národnímu výboru prostřednictvím vrcholných ideových organizací.

Podle § 73 odst. 1 vyhlášky č. 128/1997 Sb. umělci, kteří a) podle vyjádření organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců (§ 84 odst. 1) vykonávají svou činnost jako povolání tvořící trvalý a hlavní zdroj příjmů, avšak nikoliv v pracovním poměru, b) nejsou již z jiného důvodu účastni důchodového zabezpečení, c) nepožívají důchod starobní, invalidní, důchod za výsluhu let, ani osobní důchod, jsou účastni zabezpečení v nemoci, zabezpečení matky a dítěte a důchodového zabezpečení jako pracující s odchylkami uvedenými v tomto díle vyhlášky (povinné zabezpečení). Podle § 74 odst. 1 citované vyhlášky povinné zabezpečení umělce vzniká dnem, kterým podle vyjádření organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců začal umělec soustavně vykonávat svou činnost, a zaniká dnem, kterým podle vyjádření této organizace uvedená činnost skončila; zaniká také dnem, od něhož umělec již nesplňuje některou z podmínek uvedených v § 73 odst. 1. Podle § 84 odst. 1 písm. e) cit. vyhlášky při provádění zabezpečení umělců a při přípravě podkladu pro rozhodování o dávkách spolupůsobí ve věcech hudebníků z povolání, estrádních umělců a artistů organizace oprávněné ke zprostředkování jejich činnosti. Podle odst. 3 téhož ustanovení přihlášky k zabezpečení a odhlášky z něho se podávají příslušnému národnímu výboru prostřednictvím organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců (odst. 1). Vědeckí pracovníci podávají přihlášky a odhlášky přímo příslušnému národnímu výboru, který také sám zjišťuje výši příjmu vědeckých pracovníků.

Je nesporné, že v případě žalobce ve výše uvedeném sporném období byl onou zmíněnou „příslušnou vrcholnou ideovou organizací“ (ve smyslu vyhlášky č. 102/1964 Sb.) a zároveň i „organizací spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců“ (ve smyslu vyhlášky č. 128/1975 Sb.) P. P. (dále jen „organizace“), když mezi účastníky nebylo o této otázce sporu.

Protože jak rozhodnutí ČSSZ, tak i krajského soudu považovala neexistenci vyjádření organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců (tj. v projednávané věci P. P.) a neexistenci součinnosti žalobce spočívající v podání přihlášky prostřednictvím této organizace jako hlavní důvod pro nesplnění podmínek pro vznik a trvání důchodového pojištění (resp. slovy zmíněné zákonné úpravy „důchodového zabezpečení“), bylo nutné zjistit význam a účel citované právní úpravy, a to z hlediska dodržení ústavně konformního výkladu dané problematiky, zejména s přihlédnutím k principu přiměřenosti (mezi smyslem a účelem zákona a zvolenými prostředky) ve světle základního principu, na kterém řízení o předmětné dávce sociálního zabezpečení (tj. důchod) je založeno, tj. principu hmotného zabezpečení ve stáří (čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Význam teleologického výkladu uvedené zákonné úpravy nabyt na síle tím spíše, když nelze přehlédnout zcela jinou existenci společenských vztahů v době, kdy tato zákonná úprava platila. Při aplikaci historicko-teleologické metody výkladu zmíněné právní úpravy by zcela jistě nebylo možné odhlédnout od společensko-politických vztahů v době její platnosti. Nelze přehlédnout, že v době platnosti výše uvedené právní úpravy existoval silný vliv státní moci i v oblasti výkonu umělecké činnosti, o čemž svědčí např. i vyhláška č. 89/1958 Ú. l., kterou se stanoví povinné zprostředkování pro některé obory umělecké činnosti, podle které hudebníci z povolání mohli účinkovat při veřejných hudebních produkcích jen tehdy, byla-li jejich vystoupení zprostředkována organizací k tomu určenou. A právě snahu o zajištění tohoto vlivu lze

nepochybně zjistit z citované právní úpravy, a to již z jejích základních ustanovení (viz zejména § 59 odst. vyhlášky č. 102/1964 Sb., který hovoří o umělcích „uznaných příslušnou vrcholnou ideovou organizací“). Proto význam vyjádření příslušné vrcholné ideové organizace (vyhláška č. 102/1964 Sb.) či význam vyjádření organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců (vyhláška č. 128/1975 Sb.) je nutné vnímat právě z pohledu historicky-teleologického výkladu. Stejně tak je nutné hodnotit význam podávání přihlášek k důchodovému zabezpečení k národním výborům prostřednictvím výše zmíněných organizací (§ 71 vyhlášky č. 102/1964 a § 84 vyhlášky č. 128/1975 Sb.). Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že v posuzované věci je nutné aplikovat objektivně – teleologický výklad zmíněné právní úpravy, který se zřetelem na demokratickou povahu současných společenských vztahů je nutné aplikovat pouze k naplnění principu hmotného zabezpečení ve stáří (čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Při takto zaujatém směru výkladu zmíněné právní úpravy dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že zmíněné vyjádření vrcholné ideové organizace či organizace spolupůsobící při provádění zabezpečení umělců včetně zprostředkování podání přihlášek k důchodovému zabezpečení příslušnému národnímu výboru (tj. součinnost těchto organizací) má jen formální význam. Po přihlédnutí k objektivně-teleologickému hledisku lze za podmínky vzniku, trvání a zániku důchodového zabezpečení dle zmíněné právní úpravy považovat pouze skutečný výkon umělecké činnosti při splnění v této právní úpravě obsažených zákonných předpokladů, kterými však rozhodně není ono zmíněné vyjádření, ale vlastní výkon umělecké činnosti jako povolání tvořící trvalý a hlavní zdroj příjmu, nikoliv v pracovním poměru a dále skutečnost, že umělec nebyl účasten z jiného důvodu důchodového zabezpečení a nepožíval důchod starobní, invalidní, důchod za výsluhu let, a ani osobní důchod (§ 73 odst. 1 písm. a), b), c) vyhlášky č. 128/1975 Sb. a § 59 odst. 1 písm. a), b), c) vyhlášky č. 102/1964 Sb.). Jinými slovy, pro vznik a trvání a zánik důchodového pojištění dle této právní úpravy za účelem prokázání podmínek vzniku nároku na starobní důchod podle platného zákona o důchodovém pojištění není rozhodující existence předmětného vyjádření, ale jeho obsah. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud zastává názor, že výše zmíněná vyjádření a součinnost vrcholných ideových organizací umělců (či organizací spolupůsobících při provádění zabezpečení) obsahujících v podstatě potvrzení o soustavném výkonu umělecké činnosti nelze považovat za jediný zákonný předpoklad vzniku a trvání důchodového zabezpečení podle zmíněné právní úpravy pro účely splnění podmínek nároku na starobní důchod.

Kdyby přesto i nyní vznikly pochybnosti o správnosti výše uvedených závěrů, je nutné si uvědomit ještě další podstatnou skutečnost. Ani v případě zvolení pozitivistického způsobu výkladu citovaných ustanovení zmíněné právní úpravy nelze přehlédnout dominantní postavení uvedených organizací. O tom svědčí i skutečnost, že přihlášky k důchodovému zabezpečení se mohly podávat jen prostřednictvím nich. Klidně se tak mohlo stát, že příslušný národní výbor tuto přihlášku nemusel obdržet nikoliv z důvodu na straně umělce, ale i z různých důvodů na straně těchto organizací (stačila i pouhá nedbalost). Pokud by tyto organizace v současné době právně existovaly, tak by nepochybně nebyl problém zjistit důvod, proč tato přihláška podána nebyla. V situaci, kdy tato organizace (v posuzované věci P. P.) již neexistuje, nelze s jistotou tvrdit, že zmíněné vyjádření této organizace neexistuje, a též nelze takto tvrdit, že „příslušná ideová (spolupůsobící) organizace nemohla konat ve smyslu uvedené právní úpravy“, tj. v podstatě postoupit přihlášku k důchodovému zabezpečení příslušnému národnímu výboru. Podle názoru Nejvyššího správního soudu ani v případě aplikace zmíněného pozitivistického způsobu výkladu zmíněných právních předpisů nelze pochybnosti týkající se existence zmíněného vyjádření a postupu při zprostředkování podání přihlášky k důchodovému zabezpečení příslušnému národnímu výboru přičítat k tíži žadatele o starobní důchod. A to tím spíše, když v průběhu

soudního řízení bylo dodatečně nalezeno potvrzení P. ze dne 21. 5. 1999, ze kterého vyplývá, že stěžovatel z původně sporného období let 1968 – 1979 podstatnou část tohoto období (od 1. 1. 1972 do 1. 9. 1976) skutečně působil v zahraničním angažmá zprostředkovaném touto organizací. Nelze proto zcela vyloučit, že stěžovatel nepůsobil jako umělec pod touto organizací ve zbývající části výše uvedeného sporného období, když navíc podle již výše citované části odůvodnění rozhodnutí ČSSZ „prokazatelně“ vyplynulo, že se po celou spornou dobu (tj. od 1. 9. 1968 do 31. 8. 1979) zdržoval a umělecky působil v zahraničí. Pokud ještě na tomto místě vznikly pochybnosti, je nutné citovat z nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 21/1996, že „soud není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku.“

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k názoru, že s přihlédnutím k uvedenému objektivně - teleologickému způsobu výkladu zmíněných právních norem byl ve správních řízeních, v nichž bylo vydáno jak žalované rozhodnutí, tak i podkladové rozhodnutí, porušen princip přiměřenosti mezi cílem právní úpravy týkající se rozhodnutí o žádosti o starobní důchod za účelem naplnění principu hmotného zabezpečení ve stáří (článek 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) a správními orgány zvolenými prostředky k dosažení tohoto cíle, za které je nutné považovat pozitivistické „lpění“ na prokázání existence vyjádření zmíněné organizace za účelem prokázání doby pojištění stěžovatele.

Z výše uvedeného výkladu lze snadno dovodit, že Nejvyšší správní soud přikládá v posuzované věci rozhodující význam dalším důkazům, na které se odvolává i rozsudek krajského soudu. Nemohl se však ztotožnit s jeho závěrem o tom, že by tyto důkazy bylo možné hodnotit jako vyjádření „tak, jak vyžadují obě vyhlášky, a to vyhláška č. 102/64 Sb. a vyhláška č. 128/75 Sb.“, když Nejvyšší správní soud nepovažoval z výše uvedených důvodů tato vyjádření příslušné ideové (či spolupůsobící) organizace za jediný způsob prokázání doby pojištění stěžovatele.

Krajský soud se sice zabýval některými důkazy, což lze jistě ocenit, avšak nelze z nich vyvodit jasný závěr, o tom, zda stěžovatel ve sporném období skutečně vykonával svou činnost umělce jako povolání tvořící trvalý a hlavní zdroj příjmů, nikoliv v pracovním poměru, nebyl přitom účasten důchodového zabezpečení z jiného důvodu, či nepožíval starobní důchod či jiný důchod (§ 73 odst. 1 vyhlášky č. 128/19975 a § 59 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb.). Naopak z tohoto dokazování lze zjistit pouze pochybnosti, když na jedné straně existuje ve spisové dokumentaci místopřísežné prohlášení svědka O. V. ze dne 15. 10. 2002 o tom, že stěžovatel působil pod uměleckou agenturou P. v symfonickém orchestru ve Švédsku v době od 1. 8. 1970 do 31. 8. 1979, avšak tento svědek podle důkazu provedeného jeho dávkovým spisem nemá zhodnocené období pro účely důchodového zabezpečení od 1. 9. 1975 do 31. 8. 1979. Skutečnost, že jmenovaný neměl zmíněnou dobu zhodnocenou v dávkovém spise, však sama o sobě bez dalšího nemůže být důkazem o tom, že stěžovatel v tomto období zmíněnou uměleckou činnost nevykonával. Při dokazování je nutné i ve světle uvedeného výkladu hodnotit a doplnit obsah čestného prohlášení ze dne 28. 1. 1999 podepsané J. D. a Z. M. o tom, že stěžovatel byl zaměstnán pod agenturou P. při dlouhodobém angažmá ve Švédsku – M. od 1. 7. 1970 do 31. 8. 1979.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že vzhledem k uvedeným pochybnostem nebyl ve správních řízeních, v nichž bylo vydáno jak žalované rozhodnutí, tak i podkladové

rozhodnutí, přesně a úplně zjištěn skutečný stav věci dle § 32 správního řádu, přičemž skutkový stav věci vyžaduje rozsáhlé a zásadní doplnění. Skutkový stav věci bude nutné doplnit zejména výsledkem svědků O. V., J. D. a Z. M. za účelem odstranění vzniklých pochybností o pravdivosti jejich prohlášení týkající se doby výkonu umělecké činnosti stěžovatele pod agenturou P. ve Švédsku. Dále bude nutné vyžádat si zprávu Ministerstva kultury ČR týkající se možnosti zjištění údajů o výkonu umělecké činnosti stěžovatele pod agenturou P. včetně zjištění těchto údajů u případné nástupnické organizace. Na základě takto doplněného dokazování bude nutné opětovně posoudit vznik a trvání doby pojištění stěžovatele za účelem rozhodnutí o jeho žádosti týkající se starobního důchodu. Na tomto postupu nemůže nic změnit skutečnost, že žalovaná během řízení před krajským soudem vydala další rozhodnutí o žádosti žalobce o starobní důchod, a to dne 22. 9. 2005, ve kterém opětovně zamítla původní žádost žalobce o starobní důchod, ale vzhledem k dodatečně zhodnocené době již žalobce získal na místo původních 14 roků a 4 dnů pojištění nově již 19 roků a 250 dní pojištění. Toto další rozhodnutí totiž nebylo předmětem řízení před krajským soudem a nelze je hodnotit ani jako podkladové rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s.

Protože krajský soud rozhodl o žalobě na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci, bylo řízení před soudem zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé a byl dán důvod pro zrušení kasační stížnosti napadeného usnesení a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 109 odst. 3, § 110 odst. 1 s. ř. s.).

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. je krajský soud názorem vysloveným v tomto rozsudku vázán.

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 věty první s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. dubna 2007

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu